

Alle medlemmer
Aust-Agder lokallag

Årsberetning til årsmøte 2023 - Fortidsminneforeningen, Aust-Agder lokallag

2022 ble et aktivt år på mange vis. Årets start var preget av fortsatte koronatiltak som førte til begrensede muligheter for å planlegge og aktiviteter og holde fysiske aktiviteter, men dette endret seg raskt litt utpå vårparten.

ORGANISASJON

Per 31. desember 2022 hadde Fortidsminneforeningen, Aust-Agder lokallag 254 medlemmer. Sammenliknet med årsslutt i 2021 for avdeling Aust-Agder, er det en økning på 61 medlemmer. Nasjonalt hadde Fortidsminneforeningen i slutten av 2022 nær 8000 medlemmer.

Regnskap

Regnskapet ble ført av kasserer Gunhild Risdal Konnestad.

Regnskapet for 2022 gir et korrekt uttrykk for virksomheten gjennom året og for stillingen per 31. desember 2022.

Årets tall:

- Regnskapet viser totale driftsinntekter på 259 597,- kr.
- Regnskapet viser totale driftsutgifter på 245 719,- kr.
- Inntekt fra medlemskontingenten var 9 834,- kr.
- Regnskapet er gjort opp med et årsresultat på 13 804,- kr.
- Lokallagets egenkapital per 1. januar 2022 var på kr. 39 564,- kr

Regnskapet er revisorbehandlet og godkjent av revisor Lise Puntervold, 6. januar 2023.

Styret

Årsmøtet 2022 ble avholdt 1. februar på Lyngør fjorden Kystkultursenter og styret for lokallaget ble etter konstituering følgende:

- Styremedlem & Styreleder: Torgrim Landsverk (til 2023)
- Styremedlem & Nestleder: Håkon Haugland (til 2023)

- Styremedlem & Sekretær: Margit Juliane Realfsen (til 2024)
- Styremedlem: Evie Katrin Lønne (til 2023)
- Styremedlem: Elise Fjøsne Bech (til 2024)
- Varamedlem & Kasserer: Gunhild Risdal Konnestad (til 2023)
- Varamedlem: Dagfinn Tollefsen Riseplass (til 2023)

- Valgkomite & Leder: Hilde Larsen Austarheim (til 2023)
- Valgkomite & Medlem: Leon Arne Kleiva (til 2025)
- Valgkomite & Medlem: Ragnhild Dietrichson (til 2023)

Styret konstituerte seg 7. februar 2022. Styret har etter årsmøtet avholdt syv (7) styremøter. Alle møtene har blitt holdt via Teams, men også fysisk på Tollboden i Arendal og hjemme hos medlemmer av styret (Gunhild R. Konnestad, Margit J. Realfsen, Dagfinn T. Riseplass, og Håkon Haugland). Ellers har man holdt kontakten via e-post.

Opprinnelig var det ønskelig med oppstart av flere lokallag i regionen, men inntil videre dekker Aust-Agder lokallag hele det gamle fylket Aust-Agder.

Arrangementer

Selv om året startet med koronarestriksjoner så har vi rukket å holde en del aktiviteter med fysisk tilstedeværelse, og vi regner med at vi har hatt nær 1000 besøkende (ikke inkludert Lillesandsfarger i tiden, Trebåtfestivalen og Arendalsuka) på våre arrangementer.

- Medlemmer:
  - Rotknekurs på Næs Jernverk: I mai ble det holdt «Håndlag» kurs der målet var å bygge en flott grindverkskonstruksjon med rotkne på fem dager. Kurset var i regi av bygningsverngruppa i hovedadministrasjonen, men vi lokalt stilte opp med vaffelsteking og medlemsverving et par av dagene. Dagene fikk god oppmerksomhet både lokalt men også på NRK TV Sørlandssendingen.
  - Prosjekt «Lillesandsfarger i Tiden»: Ble til slutt en kjempesuksess som fikk rikelig med mediedekning både lokalt, regionalt og nasjonalt med en reportasje på NRK Dagsrevyen i beste sendetid samme dag. Prosjektets rapport er mottatt fra NIKU og har blitt videresendt huseiere, Lillesand kommune, Agder fylkeskommune, styret og flere. Rapporten og det meste rundt prosjektet ligger også tilgjengelig på våre nettsider, og bruker man QR-koden som står på skiltet i Øvregate 1 vil en komme til denne linken. Vi søker etter et nytt hus som kan fargeundersøkes i Øvregate til neste år.

Regnskapet er gjort opp og prosjektet ble noe billigere enn først budsjettert, takket være stor støtte fra Bergesenstiftelsen, Agder fylkeskommune og Kulturminnefondet.

- Åpen dag hos Ninni Aarhus - Banevokterboligen i Gjerstad: 23. juli 2022 holdt vi åpen dag hos Ninni Aarhus som over mange år har satt istand banevokterboligen ved Gjerstad stasjon. For arbeidet vant hun i år Gjerstad kommunes Vernepris. Hun hadde stelt istand noe voldsomt med mye god mat og drikke, samt omvisning i huset. Det kom ca. 40 mennesker i nydelig sommervær, og Aust-Agder Blad var tilstede og lagde en fin reportasje. En flott dag og noe vi gjerne kan forsøke å gjenta når andre vinner priser for godt bygningsvern i fremtiden. Et nytt medlem ble vervet.
- Bygningsvernkafe i Melaaslia, Gjerstad: I dagene 25.-31. juli 2022 holdt vi bygningsvernkafe på den gamle husmannsplassen Melaaslia i Gjerstad som Nancy Ciancio og Torgrim Landsverk har satt istand. Uken hadde flott vær bortsett fra første dag, og tilsammen kom det 250 mennesker på besøk disse dagene, med besøkende fra utland og regionen forøvrig. Aust-Agder Blad var tilstede og lagde en reportasje. Det ble stekt vafler, og solgt is/kaffe/soft, og det kom inn til sammen 3829,- kr til lokallaget gjennom Vipps under disse dagene, i tillegg kom der inn nesten 3000,- kr i kontanter som ble benyttet til å dekke noe av utgiftene vi hadde med innkjøp av matprodukter. Flere nye medlemmer ble vervet.
- Opplev Skunken i Kroken - Grimstad: 4. september 2022 arrangerte vi åpen dag på Skunken i Grimstad, et spesielt hus eid av Ben Brynildsen. Huset er godt bevart og er fra 1700-tallet. Historiker Anne Tone Aaneby, forfatter av Fjære Bygdebok snakket om kulturverdiene knyttet til huset og stedet, hvem som har bodd i huset og hva de levde av. Videre snakket tradisjons håndverker Ole Ugland om selve bygningen. Arrangementet ble kjempepopulært og hele 170 nysgjerrige mennesker stilte opp, og arrangementet fikk god mediedekning i Grimstad-Adressetidene. Flere nye medlemmer vervet.
- Tur til utvalgte kulturlandskap i Setesdal: 10. september 2022 arrangerte vi tur for medlemmer og alle andre som ønsket det, til Setesdalsmuseet og Rygnestad tunet, hvor en ble godt tatt i mot, gitt en fantastisk fin omvisning av Maria Bjørkroth i området. Et kjempeflott arrangement, men vi skulle vel gjerne sett at flere møtte. Vi hadde i forkant delt og «boosta» arrangementet på Facebook.
- Lys i gamle hus - Omvisning på Apotekerens stall av Sollie Bygg AS: 13.- og 14. desember 2022 ble det holdt Lys i gamle hus markering i hele landet, inkludert i gamle Aust-Agder. Den 13. desember holdt vi omvisning på

Apotekerens stall i Risør, med vinner av årets Bygg og Bevarpris, Sollie Bygg AS. 30 besøkende møtte denne mørke og regnfulle kvelden. Ellers ble markeringen dekket stort i sosiale medier og med leserinnlegg i Setesdølen, Agderposten, Frolendingen og Aust-Agder Blad.

- Styret:

- Trebåtfestivalen i Risør: Styret var tilstede med egen stand og skute under alle dagene. Vi fikk også besøk av Erna Solberg og andre prominente personligheter på festivalen. Under dagene ble det vervet nesten 30 nye medlemmer til lokallaget og vi ble på siste dagen kåret til «Årets stand» av festivalens ledelse.
- Arendalsuka i Arendal: Ansatte fra hovedkontoret i Oslo, samt et medlem av Agder avdeling sitt styre deltok på stand et par av dagene under Arendalsuka. Her burde vi bli mer synlige i fremtiden, men det er vanskelig grunnet at det er en vanlig arbeidsuke.
- Representantskapsmøte i Bergen: Varamedlem Gunhild R. Konnestad deltok på vegne av styret på hovedorganisasjonens representantskapsmøte i Bergen, 10.-12. juni 2022.
- Ledermøtet i Oslo: Styremedlem Margit J. Realfsen deltok på vegne av styret på hovedorganisasjonens ledermøte i Oslo, 4.-5. november 2022.

Årsskrift

Det tidligere så populære årsskriftet for Aust-Agder avdeling er overtatt av Agder avdeling. Alle lokallagene under avdeling Agder har levert inn stoff for årsskriftet 2022 som kommer ut medio mars 2023. Redaksjonskomiteen ledes av avdeling Agder sin leder, Karl Ragnar Gjertsen.

Nettplattformer og Grasrotandelen

Lokallaget opprettet i 2021 en ny facebookside (@fmfaustagder) som per 31. desember 2022 hadde 1083 likere / 1245 følgere. Det ble også opprettet en ny instagram konto (@fmfaustagder) som per 31. desember 2022 hadde 411 følgere.

I tillegg laget lokallaget en nettside (www.fmfaustagder.no) mot slutten av 2021, her har det i 2022 vært stor aktivitet med totalt 13 000 besøkende i 2022. Nettsiden er tenkt å inneholde oppdatert kontaktinformasjon, kalender for aktiviteter, samt en blogg med aktuelle saker og leserinnlegg fra oss selv og andre som ønsker å dele med oss saker som angår kulturminner, kulturmiljø, kulturarv og tradisjonshåndverk i gamle Aust-Agder fylke.

Fordelen med dette er å styre nettrafikk til oss selv og ikke til andre nyhetskanaler hvor det ofte er vanskelig å kunne lese hele innholdet, grunnet betalingstjenester. Vi håper medlemmer vil kontakte oss om de har innlegg eller annet som de ønsker å dele med flere.

Som følge av disse resultatene har en laget et samarbeid med Agder avdeling og de andre lokallagene (Kristiansand & omegn, Flekkefjord & omegn, Farsund & omegn) som alle har sine egne domener som styres til hoveddomenet www.fmfagder.no. Bidrar alle vil siden kunne bli en god kilde og oppslagsverk til mye informasjon om kulturminne- og bygningsvernet i Agder.

Gjennom hele 2022 har lokallaget vært medlem i Frivillighetsregisteret og Norsk Tippings Grasrotandel. Per 31. desember 2022 hadde vi åtte (8) grasrotgivere og opptjent 4 970,- kr gjennom hele 2022. Dette er etterlengtede midler og vi oppfordrer alle våre medlemmer som tipper til å bli Grasrotgivere, noe som kan føre økonomiske midler tilbake til lokallaget. 7% av det man tipper for går tilbake til foreningen man velger å støtte.

Utfordringer og Vernearbeid

Fylkesreformen som ble gjennomført i 2020 betyr at kulturminnevernet har blitt flyttet fra byråkrati til demokrati, eller for eksempel så har mye av Riksantikvarens tidligere ansvar blitt flyttet over på fylkeskommunene. Det høres flott ut, men i praksis betyr det at økonomi og politisk vilje på regionalt nivå vil få mer å si enn det faglige. Fortidsminneforeningen sin rolle har derfor blitt viktigere og vil bli enda viktigere i fremtiden. Økt medlemstall og økt lokalt og regionalt engasjement blir derfor bare viktigere. Vi takker derfor for hvert medlem som blir rekruttert til lokallaget. Medlemskap for 2023 varierer fra 250,- kr til 650,- kr i året, avhengig av om man ønsker medlemsblad og årbok eller ikke.

I 2022 har vi fått enda flere kommuner med oss på at vi faktisk er en hørings- og klageinstans i plansaker for områder med registrerte kulturmiljøer og i kystnære områder. Byggesaker og rivningssaker varsles vi ikke om, da man anser det som nok at fylkeskommunen gis høringsrett. Vi har klagerett i bygge- og rivningssaker, men det kan være utfordrende å få kjennskap til disse sakene.

Foreningen har allikevel fortsatt et arbeid å gjøre for å sikre at alle våre 15 kommuner aksepterer oss som hørings- og klageinstans. Vi er derfor kontinuerlig interessert i at våre medlemmer melder inn saker som er til glede, til bekymring, eller annet som de mener styret bør se nærmere på. Spesielt ønsker vi å forsøke å dekke og inkludere kommunene i Setesdal bedre enn hva vi så langt har klart.

Styret har også satt et større fokus på å forsøke å komme inn tidlig nok i saker og styre debatten rundt det vi opplever som systemfeil rundt hvorfor man opplever interessekonflikter. Dette er ikke alltid like enkelt, avhengig av hvor mye kunnskap og interesserte de besitter i de ulike kommunene. Undersøkelser viser at det vil ha stor betydning for en mangfoldig tettstedsutvikling om kulturminnevernet kommer tidlig på banen, helst før detaljplanleggingen igangsettes. I stedet for protester i etterkant, kan tidlige mulighetsstudier rette

oppmerksomheten mot historiske kvaliteter som styrker identitet, særpreg og stedstilhørighet. Slike mulighetsstudier kan føre til at kulturminnesektoren synspunkter får en styrket påvirkningskraft. Så langt har vi kanskje ikke lyktes, men vi ser at det vil gi oss gode argumenter i den videre planprosessen.

Presset på utbyggingen av fritidsboliger langs Sørlandskysten har økt betydelig de siste årene og med dette kommer også en økt trussel mot den unike bygnings- og kulturarven man har langs kysten spesielt. Det har vært krevende med tanke på antall pågående saker og styret har ikke hatt kapasitet til å følge opp alle saker. Styret mener allikevel at mye av Sørlandskysten kan anses som et kontinuerlig kulturmiljø som har stor betydning for regionen, ikke minst økonomisk, da «Sørlandsidyllen» som består av kulturminner og kulturarv, tiltrekker seg mengder av turister til regionen. Flotte TV program slik som «Mesternes Mester» som i 2021 viste fra Arendal og i 2022 viste fra Lillesand viser «Sørlandsidyllen» med dens unike bygnings- og kulturarv på en særdeles positiv måte. Styret ønsker i 2023 å se på muligheten for å få laget en uavhengig forskningsrapport som belyser disse verdiene bedre.

Nye strategier fra internasjonalt nivå (FN's Bærekraftsmål) og nasjonalt nivå (Riksantikvaren) har bidratt til at man faglig har kunnet argumentere bedre i de saker vi har involvert oss i.

Kommunale planer i kystkommunene synes som hovedregel å ha en bevissthet og en intensjon om å bevare/videreføre regionens særpreg, men vi opplever dessverre at utbyggere altfor ofte får styre prosessene og at vi som interesseorganisasjon blir stående handlingsløse. Fokuset på gjenbruk og at bygningsvern også er godt miljøvern er et budskap vi må bli flinkere på å få ut.

Lokallaget har i 2022 fulgt flere vernesaker rundt om i gamle Aust-Agder fylke, vi har levert 33 høringsvar, 6 klager til Statsforvalteren, og vi har hatt en rekke leserinnlegg og kronikker på trykk i NRK TV, NRK Sørlandssendingen, Nationen, Fædrelandsvennen, Agderposten, Lillesands-Posten, Grimstad-Adressetidene, Frolendingen, Setesdølen, Tvedestrandsposten og Aust-Agder Blad. Til sammen har vi vært involvert i eller nevnt i cirka 90 nyhetsinnlegg i 2022.

Fortidsminneforeningen har hatt tre «rødliste» saker i 2022, Jomfruholmen i Arendal ble i januar revet etter flere år med kamp. Agder avdeling jobber med å sikre Sigholts Minde i Arendal sammen med Arendal historielag. I Risør er saken rundt Krag's gate 54 (Rema 1000) fortsatt pågående og vår klage rundt mindre reguleringsendring ligger fortsatt hos Statsforvalteren som ved årsskiftet har nærmere 12 måneders saksbehandlingstid.

Tradisjonshåndverk

Selv om mange hørings- og klagesaker tar opp mye oppmerksomhet så har styret i vårt lokallag et sterkt ønske om å løfte de viktige tradisjonshåndverkerne i vårt ansvarsområde. Man ser at de mer etablerte tradisjonshåndverkerne er godt etablert og ikke har kapasitet til å ta på seg alle oppdrag, noe som av og til gjør det vanskelig for forbrukeren å kunne velge en tradisjonshåndverker. Vi ønsker derfor å løfte frem flere lokale og regionale tradisjonshåndverkere som står for høy kvalitet.

I 2022 startet vi opp med å intervju tradisjonshåndverkere innenfor ulike fag og vi håper gjennom dette å løfte fagene deres, samtidig som at vi gjør dem søkbare og kontaktbare på nettet da intervjuene legges ut på nettet. Arbeidet med dette vil fortsette også i 2023. Tradisjonshåndverkere som er medlem må gjerne kontakte oss om de ønsker å bli intervjuet.

Vi har hatt møter med fylkespolitikere rundt tradisjonshåndverk og spesielt vindusrestaurering. Vindusrestauratør Arnt Johannessen i Lillesand har i lang tid kjempet for å få bedre vilkår slik at han ikke må bruke av privat økonomi for å utdanne nye inn i faget. Faget er ikke et opplæringsfag og man har derfor ingen læreplan i faget og en kan således heller ikke ta fagbrev eller kompetansebevis i faget. Faget består av en rekke fag (snekker, maler, glass, smed, logistikk/ adm), og innenfor disse fagene kan man ikke spesialisere seg.

Etter møte med fylkeskommunen og fylkespolitiker Gro Bråten (Ap) kom det som følge av ønsket om å løfte vindusrestaurering som fag til at man heller jobber for å øke ressursene i fylkeskommunen ut i skoleverket og presse skolene til å bruke handlingsrommet som ligger i de eksisterende læreplanene, og at om skolene ikke har fagkompetansen selv, at skolene skal bli flinkere til å bruke fagkompetansen som ligger blant annet i bygningsvernssenterene og kulturminnevernavdelingen. Med dette kom også et ønske om å styrke bygningsvernssenterene og at en må samarbeide med parter som Vest-Agder Museum og fagskolemeljøene som allerede finnes. Det blir viktig at man følger opp dette også i 2023 slik at fokuset fortsetter og økes.

Det er forøvrig meget spennende å se at Setesdal stavkyrkje har fått en god start og et godt løft med en fylkeskommunal tildeling på 1.000.000,- kr på tampen av 2022. Her er Fortidsminneforeningen sentralt involvert og vil kunne bli en viktig formidlingsarena fremover.

Nyhetsbrev og velkomst

Styret har i 2022 sendt ut flere nyhetsbrev til alle medlemmer av lokallaget. Vi har opplevd at enkelte e-poster er feil, så vi ber derfor om at alle som ikke kan se å ha mottatt nyhetsbrev om å kontakte styret slik at vi kan få rettet opp eventuelle feil i medlemsregisteret. Vi ønsker at alle nye medlemmer skal bli kontaktet i førsteomgang gjennom e-post av styret, hvor de ønskes velkommen og med en kort introduksjon av lagt og dens gjøremål.

Bli med

Styret ønsker en diskusjon blant medlemmene rundt dette. Styret ønsker å skape engasjement rundt kulturminner rundt om i hele vår flotte region, og samtidig mener styret at det er flott om også medlemmer som har lyst til å bidra med noe får muligheten til det. Vi håper at vi i 2023 kan jobbe mot å skape noen utvalg med medlemmer og som ledes av enkelte styremedlemmer innenfor lokalområder, aktiviteter, tradisjonshåndverk, plan- og byggesaker. Vi har ikke forsøkt dette før, men vi ønsker at det skal være et lystbetont lavterskeltilbud hvor de som har lyst kan bli med i en gruppe som har felles interesser og bidra med kun det de har lyst til.

Så har du lyst til å bidra med noe, meld i fra så tar vi det derfra.

Vi takker alle for medlemskapet, helt uavhengig om man er aktiv eller passiv - Det er utrolig viktig for sakene at vi er mange og at de som bidrar føler støtte.

Torgrim Landsverk   Håkon Haugland   Elise Fjøsne Bech

Evie Katrin Lønne   Gunhild Risdal Konnestad   Dagfinn Tollefsen Riseplass